

Nr 98.

Ankom till riksdagens kansli den 3 maj 1935 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av länsarkitektinstitutionen m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(4:e avd.)

Uti den till riksdagen avlätna, den 4 januari 1935 dagtecknade propositionen, nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1935/1936 har Kungl. Maj:t under sjätte huvudtiteln (punkt 36, sid. 119—121, av det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för samma dag) föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde bli riksdagen förelagd, till länsarkitekter för budgetåret 1935/1936 beräkna ett förslagsanslag av 108,000 kronor.

Därefter har Kungl. Maj:t i en till riksdagen avläten, den 8 mars 1935 dagtecknad proposition, nr 190, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för sistnämnda dag, föreslagit riksdagen

dels medgiva, att länsarkitektinstitutionen må från och med den 1 juli 1935 organiseras i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som av departementschefen i statsrådsprotokollet angivits,

dels medgiva, att till statsverket må för av tjänstemän vid länsarkitektkontor utförd granskning av ärenden rörande byggnads- och stadsplaner m. m., vilka äro beroende på länsstyrelses prövning, utgå granskningsavgift enligt av departementschefen i statsrådsprotokollet angivna grunder,

dels godkänna följande personalförteckning för länsarkitektorganisationen:

Personalförteckning.

Befattning

Lönegrad

Tjänstemän å extra stat.

10 biträdande länsarkitekter B 24;

dels godkänna följande avlöningsstat för länsarkitektorganisationen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1935/1936:

Avlöningsstat.

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl.

Maj:t:

	Kronor	Kronor
a. Arvoden till 14 länsarkitekter	168,300	
b. Vikariatsersättningar m. m., <i>förslagsvis</i>	8,100	176,400

Bihang till riksdagens protokoll 1935. 6 saml. Nr 98.

1009 85 1

	Kronor	Kronor
2. Avlöningar till tjänstemän å extra stat, <i>förslagsvis</i>		76,700
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
a. Grundavlöningar m. m.	135,200	
b. Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i>	<u>4,200</u>	139,400
4. Särskilda löneförmåner till icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>		<u>1,500</u>
	Summa förslagsanslag kronor 394,000;	

dels besluta att, utöver vad i 3 § i avlöningsreglementet stadgas, skola i fråga om uppdrag utom tjänsten gälla de särskilda bestämmelser, som av departementschefen förordats;

dels till Länsarkitektorganisationen: Avlöningar för budgetåret 1935/1936 anvisa ett förslagsanslag av 394,000 kronor;

dels till Länsarkitektorganisationen: Omkostnader för budgetåret 1935/1936 anvisa ett förslagsanslag av 58,200 kronor;

dels till Kontorsinventarier m. m. för länsarkitektkontoren för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 35,000 kronor;

dels medgiva, att Kungl. Maj:t må, om och i den mån omständigheterna sådant påkalla, meddela anstånd med den av departementschefen förordade länsarkitektorganisationens genomförande;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att för bestridande av kostnader för länsarkitektorganisationen i det eller de länsarkitektsdistrikt, där ett anstånd med den nya organisationens genomförande medgivits, i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i statsrådsprotokollet angivna grunder taga i anspråk de för budgetåret 1935/1936 för länsarkitektorganisationen utgående anslag;

dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att utförda de övergångs- och tillämpningsbestämmelser i övrigt, som vid genomförandet av förenämnda organisation må erfordras.

I sammanhang med Kungl. Maj:ts förevarande förslag har utskottet behandlat följande motioner, nämligen

dels en inom första kammaren av herr *C. Forssell* väckt motion, nr 300, däri hemställts, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 190;

dels två likalydande motioner, väckta den ena, nr 301, inom första kammaren av herrar *G. W. Källman* och *A. W. Rydberg* och den andra, nr 519, inom andra kammaren av herrar *M. Andersson* i Igelboda och *R. Lundqvist* i Rotebro, i vilka hemställts, att riksdagen, under förutsättning att förevarande omorganisationsförslag i princip bifalles, behagade besluta, *dels att* å länsarkitektkontoret i Stockholms län utöver i propositionen föreslagen personal måtte anställas en biträdande länsarkitekt å extra stat i lönegrad B 24, *dels ock att* vid fastställande av länsarkitekternas avlöning skäligen hänsyn måtte tagas till dyrortsförhållandena i länsarkitektens stationsort;

dels en inom första kammaren av herrar *J. M. Bäckström* och *J. Larsson*

väckt motion, nr 302, däri hemställts, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 190;

dels två likalydande motioner, väckta den ena, nr 303, inom första kammaren av herr *F. Gustafson* och den andra, nr 529, inom andra kammaren av herr *G. Liedberg* m. fl., i vilka hemställts, att riksdagen, för den händelse förslaget om omorganisation av länsarkitektsinstitutionen kommer att helt eller delvis vinna riksdagens bifall, ville besluta, att till länsarkitektsinstitutionen knuten befattningshavare endast med Kungl. Maj:ts särskilda tillstånd må åtaga sig uppdrag, hänförliga till institutionens verksamhetsområde;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena, nr 304, inom första kammaren av herrar *A. Thelin* och *A. Nylander* och den andra, nr 530, inom andra kammaren av herr *Andersson* i Falkenberg m. fl., i vilka hemställts, att riksdagen ville avslå det i kungl. propositionen nr 190 framlagda förslaget om granskningsavgifter till finansierandet av en utbyggnad av länsarkitektsinstitutionen.

Beträffande den *nuvarande länsarkitektsinstitutionen* inhämtas av propositionen bland annat följande:

Antalet länsarkitekter skall vara tolv. De särskilda länsarkitekt-distrikten skola omfatta ett distrikt Stockholms län, ett distrikt Uppsala, Södermanlands och Gotlands län, ett distrikt Jönköpings och Östergötlands län, ett distrikt Kronobergs, Kalmar och Blekinge län, ett distrikt Malmöhus och Kristianstads län, ett distrikt Göteborgs och Bohus samt Hallands län, ett distrikt Älvsborgs och Skaraborgs län, ett distrikt Värmlands och Örebro län, ett distrikt Kopparbergs och Västmanlands län, ett distrikt Gävleborgs och Jämtlands län, ett distrikt Västerbottens och Västernorrlands län, ett distrikt Norrbottens län. Det fasta, av statsmedel utgående arvodet till länsarkitekterna skall utgöra, i Stockholms läns distrikt 8,000 kronor och i vart och ett av de övriga elva distrikten 5,000 kronor, med skyldighet dels för länsarkitekten i Stockholms län att vid behov biträda inom byggnadsstyrelsen med handläggning av ärenden, avseende länsarkitekternas tjänsteåligganden, dels ock för samtliga övriga länsarkitekter att jämväl utanför vederbörande distrikt på uppdrag av byggnadsstyrelsen fullgöra till länsarkitektsysslan hörande åligganden. Byggnadsstyrelsen äger att anställa sakkunnigt biträde åt länsarkitekten i Stockholms län under innevarande budgetår för en kostnad av högst 4,000 kronor.

Länsarkitekt åtnjuter vid resor i tjänsten resekostnads- och traktamentsersättning. Utöver det fasta arvodet må länsarkitekt, enligt Kungl. Maj:ts bestämmande i varje fall, åtnjuta särskild gottgörelse för särskilt omfattande eller krävande uppdrag för statsmyndighets räkning. För tjänsteuppdrag och tjänsteförättningar för kommunal myndighets räkning äger länsarkitekt uppbära ersättning enligt av byggnadsstyrelsen fastställd taxa. I övrigt äger länsarkitekt bedriva privatpraktik, i den mån den ej verkar hinderligt för hans tjänsteverksamhet.

De totala kostnaderna för statsverket för den nuvarande länsarkitektinstitutionen kunna inklusive dyrtidstillägg beräknas uppgå till i runt tal 106,000 kronor.

Frågan om en omorganisation av länsarkitektsinstitutionen har sedan någon tid varit under *utredning*.

Den 12 oktober 1933 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att gemensamt med tre personer, som skulle utses av chefen för kommunikations-

departementet, med beaktande av vad till statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för samma dag anförts, verkställa utredning och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag rörande länsarkitektsinstitutionens lämpliga organisation jämte därmed sammanhängande spörsmål.

Därefter utsåg departementschefen ledamoten av riksdagens första kammare, civilingenjören K. A. S. Nylander i Borås, ledamoten av riksdagens andra kammare, lantbrukaren J. Nilsson i Hörby samt länsarkitekten E. G. Friberger i Göteborg att deltaga i den sålunda anbefallda utredningen.

Med skrivelse den 1 februari 1934 överlämnade byggnadsstyrelsen samt omförmälda utredningsmän »Utredning rörande länsarkitektsinstitutionens lämpliga organisation m. m.», i det följande benämnt »Utredningsförslaget».

Den 20 juli 1934 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsrådet A. G. Linden att inom kommunikationsdepartementet — med anledning av vad i remissyttrandena över utredningsförslaget förekommit — verkställa överarbetning av den utav byggnadsstyrelsen och de förut omnämnda utredningsmännen gjorda utredningen rörande länsarkitektsinstitutionens lämpliga organisation m. m.

Den 22 november 1934 inkom byggnadsrådet Linden med »*P. M. med förnyad utredning rörande länsarkitektsinstitutionens omorganisation*. Utredningar och förslag till vissa ändringar i byggnadsstyrelsens med biträde av vissa sakkunniga uppgjorda förslag till länsarkitektsinstitutionens lämpliga organisation», i det följande benämnd »promemorian».

Departementschefen har för egen del inledningsvis anført följande:

Vid min anmälan inför Kungl. Maj:t den 12 oktober 1933 av fråga om verkställande av utredning och avgivande av förslag rörande länsarkitektsinstitutionens lämpliga organisation jämte därmed sammanhängande spörsmål framhöll jag, att denna institution visat sig fylla ett verkligt behov, men erinrade tillika, att byggnadsstyrelsen vid flera tillfällen framhållit, att en utvidgning av institutionen vore nödvändig särskilt med hänsyn till alla de viktiga spörsmål och uppgifter, som genom den nya stadsplanelagstiftningen aktualiserats. Det nu föreliggande utredningsmaterialet synes mig även bestyrka, att en utvidgning i en eller annan form av institutionen är ofrånkomlig, om densamma rätt skall kunna fylla sina viktiga funktioner. Jag torde här få hänvisa till de uppgifter, som lämnats rörande länsarkitekternas ständigt stegrade arbetsbörda ävensom rörande de olägenheter av olika slag, som blivit en följd härav för allmänheten, vederbörande myndigheter och länsarkitekterna själva, och för vilka i utredningsförslaget ingående redogjorts. I de över utredningsförslaget och promemorian avgivna yttrandena råder också praktiskt taget enighet om att åtgärder för åstadkommande av ett bättre sakernas tillstånd omedelbart böra vidtagas.

I åtskilliga yttranden har ifrågasatts en undersökning rörande möjligheterna att minska arbetsbördan genom att från länsarkitekternas nuvarande åligganden avskilja sådana uppgifter, som icke oundgängligen kräva länsarkitekts sakkunskap. Den härutinnan i promemorian gjorda utredningen synes mig emellertid giva vid handen, att på detta sätt icke mycket står att vinna, i varje fall icke så mycket att det kan tänkas inverka på det föreliggande behovet av ökad arbetskraft.

Departementschefen har därefter upptagit frågan på vad sätt den erforderliga utvidgningen av länsarkitektsinstitutionen lämpligast bör ske och där-

vid erinrat, att under utredningsarbetets gång i huvudsak tre utvägar anvisats, vilka vore förtjänta av närmare övervägande, nämligen *dels* en successiv utbyggnad på den nuvarande organisationens grund, i huvudsak gående ut på en utökning av länsarkitekternas antal med bibehållande av tjänsterna såsom bisysslor, *dels* utredningsförslagets organisation, innebärande att länsarkitekterna gjordes helt statsavlönade och att deras rena ämbetsverksamhet kombineras med statlig arkitektverksamhet vid för ändamålet inrättade länsarkitektkontor, av vilkas avkastning merkostnaderna för den nya organisationen till största delen skulle bestridas, *dels ock* den i promemorian föreslagna, i övrigt till utredningsförslaget i huvudsak anknyttande organisationsformen, enligt vilken merkostnaderna skulle bestridas ej mindre medelst en genom reducering av arbetet begränsad avkomst från arkitektkontor än även genom granskningsavgifter, vilka skulle uttagas för av länsarkitektsinstitutionens tjänstemän å tjänstens vägnar företagen granskning av vissa ärenden. I promemorian hade dessutom verkställts en utredning angående kostnaderna för en organisation, byggd på att länsarkitekterna ej skulle utöva någon statlig arkitektverksamhet utan endast den med tjänsten förenade granskande verksamheten.

Departementschefen har för egen del förordat det i promemorian framlagda förslaget, enligt vilket statsverkets merutgifter för den utvidgade länsarkitektsinstitutionen skulle till ungefär hälften täckas av granskningsavgifter och till andra hälften av inkomsterna från en reducerad statlig arkitektkontorsverksamhet.

Departementschefen framhåller, att man hade att röra sig med åtskilliga ganska svårförutsebara faktorer, varför hans förslag i viss mån måste få prägel av ett prövande fram mot den lämpligaste organisationsformen. Med hänsyn härtill borde nu inga sådana åtgärder vidtagas, som definitivt låste fast den föreslagna organisationen och förhindrade eller försvårade de förändringar i densamma, som kunde påkallas av utvecklingen eller gjorda erfarenheter.

Den nya organisationen borde antagas och genomföras i ett sammanhang för hela landet. Emellertid borde åt Kungl. Maj:t förbehållas rätt att, om och i den mån omständigheterna sådant påkallade, meddela anstånd med organisationens genomförande. Ett anstånd inom ett eller annat distrikt med den nya organisationens genomförande nödvändiggjorde, att möjlighet hölles öppen för Kungl. Maj:t att på annat sätt bereda förstärkning av nuvarande arbetskrafter. En dylik förstärkning syntes lämpligast böra ske främst genom anställande av fackutbildade biträden ävensom genom beredande av skriv- och rithjälp samt ersättning för expenser och, i fall av behov, hyreskostnader. Härför borde riksdagens medgivande utverkas. Vidare borde utverkas riksdagens bemyndigande för Kungl. Maj:t att för bestridande av de härav föranledda kostnaderna ävensom för avlöning åt befattningshavare, för vilka nu gällande bestämmelser komme att gälla, m. m. efter prövning i varje särskilt fall disponera över de för budgetåret 1935/1936 för länsarkitektsinstitutionen utgående anslagen.

Departementschefen har därefter till behandling upptagit den i promemorian föreslagna taxan å granskningsavgifter, benämnd »Taxa C» och därvid förordat vissa avvikelser från det framlagda förslaget.

Sälunda föreslås, att granskningsavgift icke skall utgå för ärende, vilket genom besvär dragits under länsstyrelsens prövning.

Från vissa håll hade framhållits, att genom de föreslagna granskningsavgifterna Stockholms stad, som ej är inordnad i länsarkitektsinstitutionen, skulle komma i en gynnad undantagsställning. Byggnadsstyrelsen intog i viss utsträckning i förhållande till Stockholms stad samma ställning såsom granskande myndighet som länsarkitekterna intog gentemot andra kommuner. Då det härjämte endast rörde sig om relativt obetydliga belopp — en verkställd överslagsberäkning hade för år 1934 givit till resultat ett belopp av ungefär 6,000 kronor — har departementschefen förordat, att bestämmelser utfärdas om att även för ärenden, avseende Stockholms stad, granskningsavgifter skola uttagas.

I anslutning till vad sälunda förordats skulle nu ifrågavarande ersättning till statsverket för av tjänsteman vid länsarkitektkontor utförd granskning av ärenden rörande byggnads- och stadsplaner m. m., vilka äro beroende på länsstyrelsens prövning, utgå efter följande grunder:

Granskning av förslag till stadsplan.

1. För granskning av förslag, avsett att fastställas av Kungl. Maj:t, och för granskning av mindre förslag, avsett att fastställas av länsstyrelse, utgår en avgift av 20 kronor.

2. För granskning av större förslag, avsett att fastställas av länsstyrelse, gäller i det följande angiven taxa för granskning av förslag till byggnadsplan.

Granskning av förslag till byggnadsplan.

1. För granskning av mindre ändringsförslag, där arealberäkning ej kan tillämpas, och för granskning av förslag, omfattande område om högst 3 hektar, utgår en avgift av 20 kronor.

2. För granskning av förslag, omfattande område om mer än 3 hektar, utgår en avgift av, när arealen överstiger

3 men icke 5 hektar	20 kronor	för 3 hektar och 5 kronor för varje överskjutande hektar;
5 " " 10 " "	30 " " 5 " " 3 " " "	" " " "
10 " " 25 " "	45 " " 10 " " 2 " " "	" " " "
25 " " 50 " "	75 " " 25 " " 1 krona 20 öre " "	" " " "
50 " " 100 " "	105 " " 50 " " 1 " " 10 " " "	" " " "
100 " " 150 " "	160 " " 100 " " 1 " " "	" " " "
150 " " 200 " "	210 " " 150 " " 80 " " "	" " " "
200 " " 250 " "	250 " " 200 " " 60 " " "	" " " "
250 " " 300 " "	280 " " 250 " " 40 " " "	" " " "
300 hektar	300 " " 300 " " 1 krona " " "	" " " "

3. Delar av hektar och kvarter räknas som hela.

4. Omfattar granskning av planområde delar, där befintliga ägoförhållanden, bebyggelse m. m. äro ägnade att försvåra granskningen, må granskningsavgift för sådan del efter prövning av vederbörande länsstyrelse utgå med ett belopp, som med 50 procent överstiger den avgift, som eljest skulle utgå.

5. Omfattar granskning av planområde delar, avsedda för tätare bebyggelse och till större höjd än två våningar, må granskningsavgift för sådan del efter prövning av vederbörande länsstyrelse utgå med ett belopp, som med 100 procent överstiger den avgift, som med tillämpning av bestämmelserna i punkterna 1—3 eljest skulle utgå.

Granskning av förslag till stomplan.

1. För granskning av förslag, avsett att fastställas av Kungl. Maj:t, och för granskning av mindre förslag, avsett att fastställas av länsstyrelse, utgår en avgift av 20 kronor.

2. För granskning av större förslag, avsett att fastställas av länsstyrelse, utgår avgift med 50 procent av i det föregående angiven avgift för granskning av förslag till byggnadsplan, dock med minst 20 kronor.

Granskning av förslag till avstyckningsplan.

1. För granskning av förslag, avseende område om högst 5 hektar, utgår en avgift av 15 kronor.

2. För granskning av förslag, avseende område om mer än 5 hektar, utgår avgift med 50 procent av i det föregående angiven avgift för granskning av förslag till byggnadsplan.

Granskning av förslag till utomplansbestämmelser.

För granskning av förslag, avsett att fastställas av Kungl. Maj:t eller av länsstyrelse, utgår en avgift av 20 kronor, dock att länsstyrelse, om förslag till fastställande av utomplansbestämmelser, jämlikt 66 § stadsplanlagen, väckts av länsstyrelsen, må förordna, att granskningsavgift icke skall utgå.

Granskning av förslag rörande allmänna vägar.

För granskning av förslag till vägföretag, avseende område där antingen enligt stadsplanlagen hänsyn skall tagas till områdets ändamålsenliga bebyggande eller fråga blivit väckt om vidtagande av åtgärder för åstadkommande av bestämmelser härutinnan, utgår för väglängd inom sådant område av högst 100 meter en grundavgift av 20 kronor.

Utöver stadgad grundavgift utgår tilläggsavgift för varje påbörjat hundratal meter av väglängden utöver 100 meter

inom område, där stadsplan eller byggnadsplan gäller eller avses att gälla, med 5 kronor;

» » » stomplan eller utomplansbestämmelser gälla eller avses att gälla, med 2 kronor;

» » » avstyckningsplan gäller eller avses att gälla, med 4 kronor.

Granskning av förslag till tomtindelning.

1. För granskning av förslag till tomtindelning för kvarter eller del av kvarter, omfattande högst tre tomter, utgår en granskningsavgift av 10 kronor.

2. För varje till samma kvarter hörande tomt utöver tre utgår en tilläggsavgift av 2 kronor.

3. För granskning av förslag till kvarterskarta utan samband med sökt fastställelse av tomtindelning utgår en granskningsavgift av 10 kronor.

Granskning av förslag till avstyckning.

1. För granskning av förslag till avstyckning i enlighet med angiven tomt- eller tomtplatsindelning i stadsplan, byggnadsplan eller avstyckningsplan utgår för varje till avstyckning föreslaget område en granskningsavgift av 2 kronor.

2. För granskning av förslag till avstyckning inom plan utan angiven tomt- eller tomtplatsindelning eller där förslaget avviker från plan eller indelning eller där planläggning av i denna avdelning omförmålt slag icke förefinnes, utgår för varje till avstyckning föreslaget område en granskningsavgift av 5 kronor.

Granskning av förslag till byggnadsordning.

För granskning av förslag till byggnadsordning utgår avgift

a) då förslag överensstämmer med av byggnadsstyrelsen år 1932 utarbetade normalförslag till byggnadsordning för stad, köping och större municipalsamhälle eller till byggnadsordning för mindre municipalsamhälle, med 20 kronor;

b) då förslag innehåller mindre avvikelser från under a) omförmålda normalförslag till byggnadsordning för stad, köping och större municipalsamhälle, med 90 kronor;

c) då förslag innehåller mindre avvikelser från under a) omförmålda normalförslag till byggnadsordning för mindre municipalsamhälle, med 60 kronor;

d) då förslag innehåller större avvikelser från under a) omförmålda normalförslag till byggnadsordning för stad, köping och större municipalsamhälle, med 180 kronor;

e) då förslag innehåller större avvikelser från under a) omförmålda normalförslag till byggnadsordning för mindre municipalsamhälle, med 120 kronor;

f) då förslag avser område, varå av byggnadsstyrelsen år 1932 utarbetat normalförslag till byggnadsordningar och utomplansbestämmelser för landsbygden har avseende, med 20 kronor;

g) då förslag avser ändring i fastställd byggnadsordning, med 20 kronor.

Granskning av förslag till byggnadstillstånd.

För granskning av förslag till byggnadstillstånd i de fall, då länsstyrelses prövning avser meddelande av byggnadslov, utgår granskningsavgift enligt av byggnadsstyrelsen år 1932 utarbetat normalförslag till taxa å avgifter till stadsarkitekt (byggnadskonsulent, byggnadsinspektör) för granskning av ritningar i och för byggnadslov samt för besiktningar.

För granskning av förslag till byggnadstillstånd i de fall, då länsstyrelses prövning avser meddelande av dispens från rådande byggnadsförbud eller tillstånd till anordnande av hotell, pensionat, biograf m. m. och då ärende avser område, där byggnadsnämnd eller byggnadsinspektör icke finnes, utgår granskningsavgift enligt nyss omförmålda normalförslag till taxa.

För granskning av förslag till byggnadstillstånd av i nästföregående stycke angiven art i de fall, då ärende avser område, där byggnadsnämnd eller byggnadsinspektör finnes, utgår granskningsavgift med hälften av de i det förut omförmålda normalförslaget till taxa angivna avgifterna, dock med minst 10 och högst 30 kronor.

Granskning av andra slag av ärenden.

För granskning av sådana i det föregående ej angivna plan- och byggnadsärenden, vilka bliva föremål för länsstyrelses handläggning och äro av

beskaffenhet att böra underkastas granskning av länsarkitekt, utgår en avgift av 20 kronor.

Beträffande ärende, vilket på grund av besvär blivit underkastat prövning av länsstyrelse, utgår ingen granskningsavgift.

Enligt departementschefen vore det erforderligt, att riksdagens godkännande av de i här förevarande taxeförslag ingående avgifterna inhämtades.

Utformningen av taxeförslaget ävensom de närmare föreskrifter, som bleve erforderliga för granskningsavgifternas bestämmande och uppbärande, borde få meddelas av Kungl. Maj:t.

Formerna för den statliga arkitektverksamhetens bedrivande syntes närmast ankomma på Kungl. Maj:ts avgörande.

Promemorian innefattar förslag till fem taxor, benämnda A, B, C, D och E. Taxa C, d. v. s. taxa å ersättning för granskningsavgifter har i det föregående behandlats.

De övriga taxorna avse:

Taxa A: ersättning för stadsplaner och andra dylika planarbeten;

Taxa B: ersättning för husbyggnadsarbeten;

Taxa D: ersättning för särskilda uppdrag och förrättningar; samt

Taxa E: ersättning för tjänste- och förrättningsresor.

Dessa fyra taxor vore av den art, att de borde fastställas av Kungl. Maj:t.

Promemorians taxeförslag har departementschefen i stort sett funnit väl avvägda. I ett hänseende har han ansett sig böra omnämna en av honom såsom erforderlig ansedd förändring, dessutom direkt sammanhängande med de föreslagna granskningsavgifterna. I taxa E hade i 2 mom. föreslagits bestämmelser angående ersättning för tjänste- och förrättningsresor, vilka företoges efter förordnande av länsstyrelse eller byggnadsstyrelsen för granskning av ärende, som omhandlas i taxa C. Kostnaderna för dylika resor bestridas för närvarande av statsverket. Den föreslagna bestämmelsen bör enligt departementschefen utgå ur taxan.

I utredningsförslaget har förordats, att den nuvarande indelningen i tolv länsarkitektsdistrikt måtte bibehållas oförändrad. Däremot har i promemorian framlagts förslag om inrättande av två nya länsarkitektsbefattningar med stationering i Umeå och Östersund. I anslutning till sistnämnda förslag har departementschefen tillstyrkt, att antalet länsarkitektsdistrikt bestämmas till fjorton. Kungl. Maj:t skulle, liksom hittills, få bestämma omfattningen av de olika länsarkitektsdistrikten ävensom placeringen av länsarkitekterna.

I varje länsarkitektsdistrikt skulle finnas ett länsarkitektkontor, som skulle förestås av en länsarkitekt.

Länsarkitektsbefattningarna borde vara arvodestjänster, tillsatta genom förordnande på viss tid, som regel avseende en tid av sex år. De förordnanden, som nu komme att meddelas, borde dock lämpligen avse en tid av endast tre år.

Länsarkitektstjänst skulle tillsättas av Kungl. Maj:t efter förslag av byggnadsstyrelsen i samråd med vederbörande länsstyrelse eller länsstyrelser.

För länsarkitekterna hava såväl i utredningsförslaget som i promemorian föreslagits arvoden å 14,000 kronor. Departementschefen har — med hänsyn jämväl till att det nu närmast gäller en anställningstid av endast tre år — ansett sig böra ansluta sig till den mening, som företrädes av, bland andra, allmänna civilförvaltningens lönenämnd, och förordat ett arvode av 12,000 kronor.

Vidare skulle i fråga om resekostnads- och traktamentsersättning särskilt besparingsreglemente utfärdas för befattningshavare vid länsarkitektsinstitutionen.

Departementschefen tillstyrker, att en biträdande länsarkitekt placeras i residensstaden i varje sådant län, där länsarkitekt icke är stationerad. För dessa befattningshavare, vilkas antal, under förutsättning av att antalet länsarkitekter bestämmes till fjorton, föreslagits skola bliva tio, förordas en placering å extra stat i lönegraden B 24. För de biträdande länsarkitekterna skulle i tillämpliga delar komma till användning samma tillsättningsförfarande, som föreslagits beträffande länsarkitekterna.

I fråga om personalens rätt till privat arkitektverksamhet yttrar departementschefen följande:

Av betydelse för här förevarande omorganisationsfråga är spørsmålet om personalens rätt till privat arkitektverksamhet. Säsom tidigare erinrats, har den nuvarande organisationen uppbyggts under förutsättning, att länsarkitektbefattningarna skulle vara i viss mån bisysslor, och att länsarkitekterna skulle hava rätt till privat arkitektverksamhet. Den på detta sätt lätt uppkommande dubbelställningen för länsarkitekterna har understundom påtalats och var också att finna bland de förhållanden, på vilka jag fäste uppmärksamheten i mitt anförande till statsrådsprotokollet den 12 oktober 1933.

I utredningsförslaget hava förordats bestämmelser beträffande personalens rätt till privat arkitektverksamhet, enligt vilka dels länsarkitekt ej må utan Kungl. Maj:ts särskilda tillstånd utom tjänsten åtaga sig arkitektuppdrag, som äro av beskaffenhet att kunna bliva föremål för länsarkitekts handläggning i tjänsten eller befinnas inverka hinderligt för tjänstgöringen dels ock biträdande länsarkitekt och assistent icke må åtaga sig dylika en skilda uppdrag i annan mån än vederbörande länsstyrelse för särskilt fall och efter tillstyrkan av länsarkitekten med hänsyn till tjänstearbetet prövar skäligt medgiva. I anslutning härtill har i utredningsförslaget framhållits, att uppdrag, vilka ifrågavarande befattningshavare mottagit före första förordnandet till befattningen, borde få slutföras. Arbetet härmed borde emellertid icke få bedrivas så att det inkräktade på tjänstearbetet.

De i utredningsförslaget intagna bestämmelserna finner jag mig i allt väsentligt kunna biträda. För vinnande av större enhetlighet torde emellertid böra föreskrivas att, vad angår biträdande länsarkitekt och assistent, medgivande bör lämnas av byggnadsstyrelsen efter hörande av vederbörande länsstyrelse och länsarkitekt i stället för, såsom i utredningsförslaget ifrågasatts, av vederbörande länsstyrelse efter tillstyrkande av länsarkitekten.

Föreskrift i nu nämnda frågor torde få utfärdas av Kungl. Maj:t, såvitt angår länsarkitekter och biträdande länsarkitekter efter riksdagens godkännande.

Beträffande uppdrag, som mottagits före första förordnande till befattningen, torde med hänsyn dels till frågans ömtåliga natur, dels till önskvärdheten av att befattningshavarnas arbetskraft redan från början må kunna

fullt utnyttjas för statsverkets räkning, motsvarande bestämmelser böra gälla. Några särskilda undantagsbestämmelser synas mig därför icke böra utfärdas i här förevarande hänseende; å andra sidan bör givetvis vid prövning av framställningar om tillstånd av nu ifrågavarande art all möjlig hänsyn tagas till föreliggande särskilda omständigheter.

Arbetsuppgifternas fördelning mellan länsarkitekt och biträdande länsarkitekt skulle bestämmas i särskild arbetsordning. Även om fördelningen borde vara i möjligaste mån likformig över hela landet torde dock hänsyn i viss mån böra tagas till bland annat föreliggande lokala förhållanden, såsom avståndet mellan huvudlänets och bilänets residensstäder med härav följande olika resekostnader o. s. v. Biträdande länsarkitekt borde kunna fullt självständigt handlägga de löpande tjänsteärendena inom sitt län. Endast mera ömtåliga och komplicerade fall syntes därför i allmänhet böra hänskjutas till länsarkitekten. I den mån tid bleve övrig för tjänstearbetet skulle biträdande länsarkitekt även biträda med kontorsarbetet i huvudlänets. Innan erfarenhet hunnit vinnas vore det lämpligt att lämna största möjliga frihet för utbildande i detta avseende av en ändamålsenlig praxis inom varje distrikt.

Länsarkitekterna skulle hava tillgång till arkitektutbildat biträde, assistent. I Stockholms läns distrikt skulle vara anställda två assistenter och i samtliga övriga distrikt — med undantag av Jämtlands läns distrikt — en assistent. Totala antalet assistenter skulle sålunda uppgå till fjorton.

Såväl länsarkitekterna som de biträdande länsarkitekterna och assistenterna skulle vara byggnadsstyrelsens tjänstemän.

Länsstyrelserna skulle tillhandagå länsarkitekterna och de biträdande länsarkitekterna med erforderliga rit- och skrivbiträden. Dessas antal borde uppgå till 27. De skulle vara länsstyrelsernas tjänstemän.

Till jämförelse mellan de nuvarande utgifterna för länsarkitektinstitutionen och kostnaderna enligt propositionen har inom utskottet upprättats nedanstående sammanställning, vari tillika införts beräknade utgifter enligt ett av byggnadsstyrelsen den 21 november 1934 reservationsvis avgivet förslag, som uppgjorts under förutsättning att någon omorganisation av länsarkitektinstitutionen ej ägde rum vid 1935 års riksdag.

Sammanställning rörande kostnaderna för länsarkitektorganisationen.

	1934/1935	1935/1936 (Byggnadsstyrelsens beräkning ²⁾ / _{11 34})	1935/1936 (Propositionens förslag)
Avlöningar	¹⁾ 67,000	²⁾ 79,000	³⁾ 394,000
Skriv- och rithjälp	—	4,000	—
Resor och traktamenten	15,000	15,000	28,000
Expenser	6,000	9,600	30,200
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	88,000	107,600	452,200
Dyrtidstillägg	18,000	21,000	30,000
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Summa kronor	106,000	128,600	482,200
Hyreskostnader			25,500
			<hr/>
			⁴⁾ 507,700
Avgår enligt prop. genom inkomster av:			
Granskningsavgifter		190,000	
Arkitektverksamhet		210,000	400,000
		<hr/>	<hr/>
		Nettoutgift kronor	⁴⁾ 107,700

¹⁾ 12 länsarkitekter; 8,000 i Stockholms län och 5,000 i övriga län samt 4,000 till ett arkitektbiträde i Stockholms län (dyrtidstillägg med för närvarande 27 %).

²⁾ Ytterligare 3 arkitektbiträden à 4,000.

³⁾ 14 länsarkitekter à 12,000, 10 biträdande länsarkitekter à extra stat i B 24 (cirka 6,500—8,500), 14 assistenter à extra stat i B 21 (cirka 5,500—7,500) samt 27 rit- och skrivbiträden (dyrtidstillägg med för närvarande 9 % à högst 8,400).

⁴⁾ Därjämte en engångskostnad för kontorsinventarier m. m. à 35,000.

Utskottet.

Här föreslagna omorganisation av länsarkitektsinstitutionen har närmast nödvändiggjorts av den nya stadsbyggnadslagstiftningen. Denna avser som bekant att skapa möjligheter till kontroll över den alltför fortgående livliga bebyggelsen i och kring städer och stadsliknande samhällen, allt i syfte att förebygga en olämplig markexploatering samt en oordnad och planlös utveckling av de hastigt växande småsamhällena. Genom denna nya lagstiftning hava länsstyrelserna fått sig pålagd en synnerligen vittomfattande tillsyn över byggnadsväsendet med skyldighet bland annat att övervaka ej endast att de olika samhällena erhålla lämpliga stads- respektive byggnadsplaner och byggnadsordningar utan också att dessa sedermera efterlevas.

Redan med hänsyn till de stora ekonomiska värden, som dessa planläggnings- och bebyggelseärenden innefatta, är det uppenbarligen en fråga av stor samhällelig vikt att undanröja de starkt påtalade brister, som vidlåda den nuvarande länsarkitektsinstitutionen. Skola hithörande ärenden kunna snabbt och praktiskt avgöras erfordras att länsstyrelserna i nödig utsträckning äga tillgång till tekniskt förfarna medhjälpare.

Såvitt utskottet kunnat finna måste här framlagda förslag betraktas som en godtagbar lösning av frågan att kunna inom en begränsad kostnadsram tillgodose länsstyrelsernas behov av dylika, av stadsbyggnadslagstiftningen

närmast betingade tekniska hjälpkrafter. Såsom departementschefen framhållit är organisationen ej avsedd att redan nu definitivt fastläsas. En viss prövotid är förutsatt, varför de personalförordnanden, som nu utfärdas, endast skulle omfatta en tid av tre år.

På sätt framgår av ovanstående tabell, skulle den föreslagna förstärkningen och omorganisationen av länsarkitektväsendet ej medföra några nämnvärt högre kostnader än de nuvarande. Samtidigt har dock vunnits, att länsarkitekterna liksom deras medhjälpare skulle helt ägna sin arbetskraft åt tjänsten. Den nuvarande dubbelställningen såsom å ena sidan enskilt praktiserande arkitekter och andra sidan granskande och kontrollerande tjänstemän skulle alltså upphöra. Av kostnadshänsyn har visserligen antalet länsarkitekter måst begränsas till 14. Vid var och en av de övriga 10 länsstyrelserna skulle dock vara fast stationerad en biträdande länsarkitekt, som skulle arbeta under ledning av länsarkitekten inom distriktet, men som erhåller en sådan löneställning att rätt höga krav på duglighet och självständigt omdöme kunna ställas på honom.

Finansieringen av den nya organisationen har visserligen måst byggas på att merkostnaderna för densamma skulle till ungefär hälften täckas av granskningsavgifter och till hälften av inkomster från arkitektverksamhet, driven för statens räkning.

Sammanlagt har därvid i *granskningsavgifter* beräknats inflyta 190,000 kronor för år. Även med utgångspunkt från en sådan inkomstsumma torde granskningstaxorna kunna så avvägas att de ej bliva för vederbörande samhälle eller enskilde betungande. Enligt det framlagda taxeförslaget — vari Kungl. Maj:t synes böra äga att efterhand i mån av vunnen erfarenhet vidtaga erforderliga ändringar och jämkningar — skulle exempelvis för granskning av en stadsplan eller byggnadsplan om 50 hektar utgå en avgift av 105 kronor. För granskning av förslag till tomtindelning för kvarter, omfattande högst tre tomter, har avgiften satts till 10 kronor med en tilläggsavgift av 2 kronor för varje tomt därtöver. Redan det skydd, som granskningen medför mot en olämplig bebyggelse, och den ökade trygghet, som densamma, klokt och sakkunnigt utövad, bör innebära även för vederbörande intressent, synas utgöra tillräckligt stöd för dessa avgifters uttagande. Ifrågavarande avgiftssystem har för övrigt redan för närvarande sin motsvarighet i de taxor, som tillämpas inom vissa städer vid byggnadsnämndernas granskning av byggnadsritningar m. m.

Den *arkitektverksamhet*, som vid sidan av granskningsarbetet skulle bedrivas, har uppskattats lämna en inkomst av sammanlagt cirka 210,000 kronor för år. Å vart och ett av de 24 länsarkitektkontoren räknat innebär detta ett belopp av 8,750 kronor, en inkomstsumma som ej bör kunna berättiga till farhågor för en alltför stark konkurrens med de privata arkitektkontoren, vilka i allmänhet lära räkna med intäkter av helt annan storleksordning. De arkitektuppdrag, som skulle utföras på länsarkitektkontoren, hava förutsatts i huvudsak bliva av den art, att endast statliga eller kommunala myndigheter kunde förekomma

som uppdragsgivare. I vissa trakter av landet, där annan sakkunnig hjälp ej finnes att tillgå, måste det vara av stort värde, att byggnadsnämnder och andra kunna hänvända sig till länsarkitektkontoren för erhållande av erforderlig teknisk hjälp. Enligt vad av utredningen framgår skulle däremot enskildas byggnadsföretag i stort sett ligga utanför länsarkitekternas arbetsområde.

Enligt propositionen skulle länsarkitekt ej utan Kungl. Maj:ts tillstånd äga utom tjänsten åtaga sig arkitektuppdrag, som äro av beskaffenhet att kunna bliva föremål för egen eller annan länsarkitekts handläggning i tjänsten eller befinnas inverka hinderligt för tjänstgöringen. Biträdande länsarkitekt och assistent skulle endast få åtaga sig dylika enskilda uppdrag efter medgivande av byggnadsstyrelsen. Utskottet har ej funnit anledning till annan erinran mot detta förslag än att utskottet, i anslutning till väckta motioner, anser att Kungl. Maj:ts medgivande bör inhämtas jämväl i fråga om biträdande länsarkitekts enskilda arkitektuppdrag.

I motionerna I: 301 och II: 519 har framhållits behovet av ytterligare arbetsförstärkning åt länsarkitekten i Stockholms län, varjämte påyrkats att vid avvägningen av länsarkitekternas avlöning hänsyn måtte tagas till dyrortsförhållandena. Utan att underskatta de skäl, som av motionärerna anförts till stöd för deras yrkanden, har utskottet dock ej ansett sig böra i dessa hänseenden föreslå ändring i Kungl. Maj:ts förslag. Vad särskilt angår det i motionerna åberopade omfattande arbetet med regionsplanen för Stockholm med omgivningar synes emellertid detta vara ett företag, vars bekostande bör närmast ankomma på härav berörda kommuner.

Förslag om att uppföra inkomsterna av länsarkitektsinstitutionen på rikstatsens inkomstsida framlägges framdeles.

Med tillstyrkande alltså i huvudsak av Kungl. Maj:ts förevarande förslag får utskottet hemställa,

att riksdagen må

a) med avslag å motionerna I: 300 och 302 medgiva, att länsarkitektsinstitutionen må från och med den 1 juli 1935 organiseras i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som av departementschefen angivits,

b) med avslag å motionerna I: 304 och II: 530 medgiva, att till statsverket må för av tjänstemän vid länsarkitektkontor utförd granskning av ärenden rörande byggnads- och stadsplaner m. m., vilka äro beroende på länsstyrelses prövning, utgå granskningsavgift enligt de av departementschefen angivna grunderna,

c) med avslag å det i motionerna I: 301 och II: 519 gjorda yrkandet om ytterligare en biträdande länsarkitekt, avsedd för Stockholms län, godkänna följande personalförteckning för länsarkitektorganisationen:

Befattning	Personalförteckning.	Lönegrad
------------	----------------------	----------

Tjänstemän å extra stat.

10 biträdande länsarkitekter B 24;
 d) med avslag å det i motionerna I: 301 och II: 519 gjorda yrkandet om hänsyntagande till dyrortsförhållandena vid avvägningen av länsarkitekternas arvoden godkänna följande avlöningsstat för länsarkitektsorganisationen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1935/1936:

Avlöningsstat.

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:	Kronor	Kronor
a. Arvoden till 14 länsarkitekter	168,300	
b. Vikariatsersättningar m. m., <i>förslagsvis</i>	8,100	176,400
2. Avlöningar till tjänstemän å extra stat, <i>förslagsvis</i>		76,700
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:		
a. Grundavlöningar m. m.	135,200	
b. Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i>	4,200	139,400
4. Särskilda löneförmåner till icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>		1,500
	Summa förslagsanslag kronor 394,000;	

e) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 303 och II: 529 besluta att, utöver vad i 3 § i avlöningsreglementet stadgas, skola i fråga om uppdrag utom tjänsten gälla de särskilda bestämmelser, som av utskottet förordats;

f) till *Länsarkitektsorganisationen*: *Avlöningar* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett förslagsanslag av 394,000 kronor;

g) till *Länsarkitektsorganisationen*: *Omkostnader* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett förslagsanslag av 58,200 kronor;

h) till *Kontorsinventarier m. m. för länsarkitektskontoren* för budgetåret 1935/1936 anvisa ett reservationsanslag av 35,000 kronor;

i) medgiva, att Kungl. Maj:t må, om och i den mån omständigheterna sådant påkalla, meddela anstånd med den nya länsarkitektsorganisationens genomförande;

j) bemyndiga Kungl. Maj:t att för bestridande av kostnader för länsarkitektsorganisationen i det eller de länsarkitektsdistrikt, där ett anstånd med den nya organisationens genomförande medgivits, i huvudsaklig överensstämmelse med de av departementschefen angivna grunderna taga i anspråk de för

budgetåret 1935/1936 för länsarkitektsorganisationen utgående anslagen;

k) bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda de övergångs- och tillämpningsbestämmelser i övrigt, som vid genomförandet av förenämnda organisation må erfordras.

Stockholm den 3 maj 1935.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Olof Olsson, Johansson* i Fredrikslund, *Bergqvist, Nilsson* i Gränebo, *Oscar Olsson, Bergström, Nylander, Nilsson* i Fredriksfält, *Pålsson, Tham, Lindström* och *Larsson* i Varberg; samt

från andra kammaren: herrar *Anderson* i Råstock, *Törnkvist* i Karlskrona, *Holmgren, Eriksson* i Stockholm, *Jeppsson, Jonsson* i Eskilstuna, *Andersson* i Prästbol, *Persson* i Fritorp, *Nilsson* i Hörby, *Norsell, Andersson* i Ovanmyra och *Aronson*.

Reservation

av herrar *Johansson* i Fredrikslund, *Bergqvist, Holmgren* och *Persson* i Fritorp, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Den omorganisation av länsarkitektsinstitutionen, som här föreslås, måste redan genom sitt omfång väcka starka betänkligheter. I stället för den nuvarande länsarkitektsinstitutionen, som utgöres av 12 med endast begränsade arvoden statsavlönade länsarkitekter samt ett arkitektbiträde (i Stockholms län) skulle träda en fullständigt ny organisation, bestående av 14 länsarkitekter, 10 biträdande länsarkitekter (i sekreterargrad), 14 assistenter (i notariegrad) samt 27 fast anställda rit- och skrivbiträden. Hela denna personal skulle vara helt statsavlönad. De nuvarande kostnaderna, 106,000 kronor för år, beräknas stiga till 507,000 kronor årligen, vartill bör läggas en engångskostnad för kontorsinventarier m. m. å 35,000 kronor. I utgiftsberäkningen hava dock lokalkostnaderna för denna stora nya personalorganisation upptagits till allenast 25,500 kronor, en summa som allenast motsvarar utgifterna för sådana lokaler som måste förhyras. Någon hyreskostnad har däremot ej beräknats för de länsarkitektkontor, som äro avsedda att förläggas till vederbörande länsstyrelses lokaler. Det är att förutse att ifrågasvarande utgiftspost skall växa eller ock att anspråk på ytterligare lokalutvidgningar skola framkomma från länsstyrelserna.

Det skall visserligen ej bestridas, att den nya stadsbyggnadslagstiftningen medfört ökade åligganden för länsstyrelserna samt också ett ökat behov av sakkunnig hjälp för utöandet av tillsyn över att bebyggelsen inom städer och andra samhällen sker lämpligt och planerligt. Särskilt under vissa övergångsår, varunder den i nya lagstiftningen förutsatta revideringen av äldre stadsplaner samt regleringen av en del mindre samhällens bebyggelseförhållanden pågår, kan detta arbete utan tvivel bliva betungande. Dessa omständigheter kunna dock ej tillfyllest motivera ett beslut om att nyinrätta en bestående personalorganisation av en omfattning som den i propositionen föreslagna. Det kan visserligen vara förstäeligt om från länsstyrelserna och övriga närmast berörda myndigheter krav skola framkomma på en utvidgning av länsarkitektinstitutionen. Såsom redan i statsverkspropositionen framhållits (Inkomsterna; sid. 34—35) är emellertid för närvarande en alldeles särskilt stor försiktighet påkallad när det gäller att bedöma framkomna anspråk på personalökningar.

Finansieringen av förslaget har måst byggas — förutom på en så sär egen åtgärd, som att avgifter skulle av intressenterna upptagas för den granskning av stadsplaneförslag m. m., vilken de enligt lag äro skyldiga underkasta sig, — på att länsarkitektkontoren skulle mot arvode åtaga sig en del arkitektgöromål, som rätteligen borde vara det privata eller kommunala arkitektväsendet förbehållna. Även om den inflytande gottgörelsen hädanefter skulle tillfalla staten, komme dock länsarkitekternas från skilda håll klandrade dubbelställning som praktiserande arkitekter och samtidigt granskande organ alltjämt att förbliva. Mot en dylik utvidgning av den statliga förvaltningsverksamheten måste också andra principiella invändningar framställas. Även med de begränsningar, som i propositionen förutsättes, skulle denna verksamhet leda till ingrepp i den fria arkitektverksamheten, som kunna visa sig vanskliga. Berättigade farhågor hava uttalats för att den förhandsställning, som länsarkitektkontoren otvivelaktigt skulle få vid förekommande tekniska arbeten för nya stads- och byggnadsplaners projektering, kvartersindelningar, byggnadsbestämmelsers närmare utarbetning o. s. v., kunde verka hämmande på en sund samhällsbyggnads fria utveckling. Den omfattande kontroll, som staten redan utövar över samhällsbyggnadens lämpliga daning, bör enligt utskottets mening ej på detta sätt ytterligare utsträckas.

Den arbetslättnad för de nuvarande länsarkitekterna, som kan vara påkallad, lär främst få uppnås på andra vägar än genom personalökningar. I detta hänseende vill utskottet åberopa vad statskontoret anfört om möjligheterna att från länsarkitekterna undantaga en del arbetsuppgifter, som beröra lantmäteriväsendet och som utan olägenhet kunna anförtros åt lantmäterikontoren. Detta gäller särskilt vissa avstyckningsförrättningar. Såsom ett exempel på förekommande dubbelarbete må antecknas, att inom visst länsarkitektdistrikt — vid sidan av den kartläggning, som enligt skiftesstadgan sker genom lantmätaren — varje avstyckning i samband med skeende granskning inritas på kartor i länsarkitektens arkiv. Överhuvud bör lant-

mätaren vid styckningen av den mark, varå ett blivande samhälle skall växa fram, kunna öva inflytande i riktning mot en sund fastighetsbildning. Inom Älvsborgs län praktiseras för närvarande utan hittills märkbar olägenhet att länsarkitektens yttrande endast i undantagsfall inhämtas beträffande avstyckningsärenden, som ej beröra köping eller municipalsamhälle. Statskontoret har framhållit önskvärdheten av en mera bestämd gränsdragning mellan de ärendesgrupper, som behandlas å lantmäterikontoren och å länsarkitektkontoren, enär eljest dubbelarbete och slitningar i arbetet kunna bliva följden.

Å Kungl. Maj:t bör enligt utskottets mening ankomma att låta överväga, vilka organisatoriska åtgärder som i detta och andra avseenden kunna vara påkallade i syfte främst att förebygga onödigt arbetsbelastning å länsarkitektkontoren. Likaledes synes böra ånyo övervägas möjligheterna till ett undanröjande av olägenheterna av länsarkitekternas dubbelställning såsom utöfvare dels av privat arkitektverksamhet, dels såsom statliga granskande organ. Om detta ganska allmänt framkomna krav skall kunna tillgodoses torde emellertid bliva nödvändigt att de erforderliga arbetskrafterna erhålla ställning som helt statsavlönade. Genom att göromålen inskränkas till rent statliga granskningsuppgifter bör dock personalbehovet kunna hållas inom måttliga gränser, varjämte samtidigt den påtalade förseningen med granskningsgöromålen bör kunna undanröjas. På detta sätt böra också de i propositionen antydda rekryteringssvårigheterna kunna förminska. Utskottet vill tillstyrka att riksdagen hos Kungl. Maj:t framställer begäran om en förnyad utredning av länsarkitektfrågan i enlighet med sålunda angivna riktlinjer.

Vid den prövning utskottet ägnat förevarande proposition har utskottet alltså kommit till den uppfattningen att den ej bör av riksdagen bifallas. Vad anslaget för nästkommande budgetår beträffar har utskottet med beaktande av de framkomna kraven på arbetsförstärkning till länsarkitekterna ansett till grund för anslagsberäkningen böra läggas byggnadsstyrelsens framställning av den 21 november 1934. Detta förslag, som reservationsvis framlagts under förutsättning att ingen omorganisation vid innevarande riksdag kommer till stånd, avser en utökning av de fackutbildade biträdenas antal från ett till fyra. Räknat efter ett arvode av 4,000 kronor innebär detta en kostnadsökning av 12,000 kronor, dyrtidstillägg oberäknat. Utskottet har ej velat motsätta sig en sådan utökning.

Likaledes tillstyrker utskottet att för skriv- och rithjälp upptages ett av byggnadsstyrelsen begärt nytt anslagsbelopp av 4,000 kronor. Posten till expenser synes böra ökas från 6,000 till 8,000 kronor (i stället för av byggnadsstyrelsen begärda 9,600 kronor).

Sammanlagt innebär detta en anslagsökning från nuvarande 88,000 kronor till 106,000 kronor (i stället för av byggnadsstyrelsen begärda anslag av 107,600 kronor). Detta belopp av 106,000 kronor bör enligt de nya grunderna för riksstatens uppställning fördelas på två anslag nämligen

<i>Länsarkitekter: Avlöningar</i> (förslagsanslag)	83,000: —
<i>Länsarkitekter: Omkostnader</i> (förslagsanslag)	23,000: —
	<hr/>
	Summa kronor 106,000: —

Under åberopande härav hemställer utskottet,

I) att riksdagen med bifall till motionerna I: 300 och 302 må avslå Kungl. Maj:ts i propositionen nr 190 framlagda förslag;

II) att riksdagen må anvisa

a) till *Länsarkitekter: Avlöningar* för budgetåret 1935/1936 ett förslagsanslag av 83,000 kronor;

b) till *Länsarkitekter: Omkostnader* för budgetåret 1935/1936 ett förslagsanslag av 23,000 kronor;

III) att motionerna I: 301 och II: 519, I: 303 och II: 529 samt I: 304 och II: 530 ej må till någon riksdagens åtgärd föranleda;

IV) att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa förnyad utredning av frågan om länsarkitekternas ställning m. m. enligt de riktlinjer, som utskottet ovan angivit.»
